

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ КРИЗ

Юринець З.В., д-р екон. наук., проф.
Львівський національний університет ім. Івана Франка,
м. Львів, Україна

Юринець Р.В., канд. фіз.-мат. наук, доц.
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

У сучасних умовах російсько-української війни аграрний бізнес в Україні стикаються з потенційними кризами, подіями, які створюють суттєві загрози та ризик їхнього функціонування, що негативно впливає на процес існування та розвитку організацій.

Кожна організація має свій потенціал розвитку, специфічні умови перебігу цього процесу і водночас підкоряється закономірностям циклічного розвитку всієї соціально-економічної системи. Кризова ситуація характеризується такими елементами: загроза збитків і виживання організації; втрата контролю над подіями, що відбуваються; значний, негативний вплив на ресурси організації; недостатність часу для виконання вжитих дій чи реагування на події; відсутність достовірної інформації в умовах невизначеності.

Глибина кризи та її тривалість визначається такими чинниками: співвідношенням між кількістю та інтенсивністю впливу початкових подій, кількістю та силою зовнішніх і внутрішніх чинників, що впливають на організацію, інтенсивністю непрямих чинників, які обумовлюють діяльність організації; ланцюг подій; важливість кожного чинника для функціонування організації.

Якщо економіка перебуває у стані системної кризи, то це не може не позначитися на становищі окремих аграрних компаній. Однак, на кожного з них він впливає по різному. Це залежить від типу організації, сфери її діяльності, внутрішньої ситуації (економічного потенціалу, рівня менеджменту, людських ресурсів, соціальної атмосфери тощо). Бізнес може протидіяти зовнішнім кризовим явищам або, навпаки, реагувати на них таким чином, щоб посилити їх негативний вплив на внутрішню ситуацію.

Невміння розпізнавати ці процеси, на які є змога впливати та керувати, також може призвести до кризи. У таких ситуаціях вони переходять у стихійні процеси. Криза виникає і тоді, коли відповідних інструментів управління немає, але робиться спроба здійснювати управлінську діяльність. Це призводить до непотрібних витрат наявних ресурсів. В умовах настання криз менеджери повинні шукати

шляхи мінімізації наслідків кризових ситуацій і забезпечення стабільності та здатності впоратися з кризою.

До чинників, які перешкоджають підвищенню ефективності діяльності аграрних компаній в умовах криз варто віднести низький рівень: надходження фінансових ресурсів; інноваційної інтенсивності, конкурентоспроможності, економічної активності діяльності; ринкових можливостей втілення нових ідей; розроблених і реалізованих стратегій розвитку, інноваційних стратегій, антикризових заходів; абсорбційної здатності організацій; розвитку комунікаційних взаємозв'язків; підтримки менеджерами персоналу; кваліфікації працівників із навичками вироблення антикризових рішень; диверсифікації економічної діяльності; децентралізації діяльності. Також варто аналізувати кризову вразливість організацій, тобто характеристики організацій і підприємця-менеджера.

Критеріями оцінки ступеня ризику виникнення кризової ситуації є [2, с. 245-248]: час, в межах якого відбувається оцінювання ефективності діяльності та рівень ризику виникнення кризової ситуації; час реакції та готовності; масштаб загрози, який залежатиме від типу події, інтенсивності, тривалості та наслідків кризової ситуації; важливість (вага) загрози, яка оцінюється за розміром, що дає змогу вжити відповідних дій і заходів; ймовірність настання кризи; тривалість кризової ситуації; сфера, у якій виникає небезпека та, на яку буде впливати кризова ситуація; здатність реагувати з метою запобігання виникненню кризи або мінімізації її наслідків.

У процесі виявлення чинників впливу на підвищення ефективності діяльності організацій в умовах криз, варто досліджувати особливостей, які визначають кризову вразливість організацій.

До таких особливостей можна віднести: характеристики організацій (їхній розмір; вік організацій; організаційно-правова форма організацій; вид бізнесу); характеристика підприємця-менеджера: стать; вік; рівень і вид освіти; обізнаність з основами антикризового, інноваційного, інвестиційного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Yurynets Z., Bayda B., Petrukh O. Country's economic competitiveness increasing within innovation component. *Economic Annals* – XXI. 2015. № 9-10. P. 32-35.
2. Юринець З. В. Формування інноваційних стратегій: теорія, методологія, практика : монографія. Львів: СПОЛОМ, 2016. 412 с.